

Streszczenie w języku polskim

AKADEMIA SZTUK PIĘKNYCH W WARSZAWIE

WYDZIAŁ MALARSTWA

Rozprawa doktorska napisana pod kierunkiem profesora Stanisława Baja

autor: Agnieszka Żak-Bielowa

tytuł: **Chusta i ornament a kultura i tradycja**

Podstawa badań

Głównym zagadnieniem, który rozpatruję zarówno w pracy teoretycznej, jak i cyklu prac malarskich, jest badanie istnienia chust w kulturach, tradycjach i religiach różnych krajów zróżnicowanych pod względem geograficznym, etnologicznym i historycznym. Chusty poprzez posiadanie lub nieposiadanie różnorodnej ornamentyki są nośnikami informacji kulturowej, swoistym szyfrem lub kodem kulturowym. Jednym z zagadnień mojego badania jest rozpoznanie i uszeregowanie najbardziej charakterystycznych ornamentów używanych w dziejach cywilizacji świata.

Cele badania, główne hipotezy, opis metody badania

Celem mojego badania jest proces poznawczy, dokonywany przy rozpoznaniu obszaru tematycznego, którego ma dotyczyć twórczy proces malarski. Od zawsze interesowały mnie podziały występujące między ludźmi. Oczywiście kategorii różnic jest nieskończenie wiele, dlatego w mojej pracy skupiam się na elementach, które są wspólne – na zasadzie zbiorów i podzbiorów. Przykłady zamieszczone w tej pracy są wybiórcze, bo nie sposób w jednej publikacji zawrzeć przykłady z całego etnologicznego dorobku. Moja praca jest subiektywnym, wybiórczym spojrzeniem na zagadnienie. Jest też próbą zwrócenia uwagi na różnorodność ludzkiej natury poprzez formę materii. Jednocześnie tym, co zawsze mnie interesowało w samym warsztacie malarskim, jest różnorodność plastyczna wzorów, ornamentów, a także geometryzacja przedstawienia, wszelkie uproszczenia, symboliczne i syntetyczne. Ciekawi mnie kwestia odwzorowania rzeczywistości poprzez przedstawienie płaskiego znaku lub iluzji przestrzeni, wprowadzenie symboliki do obrazu, ale także postmodernistyczne odniesienia, nawiązania do dzieł wielkich mistrzów z zakresu historii sztuki. Liczy się dla mnie temat, który jest ważny jako motywacja do pracy. Odpowiedź na najważniejsze pytanie, jakie moim zdaniem dzisiejszy twórca powinien sobie zadawać, czyli

„po co to robię?” Kolejnym krokiem jest dobranie odpowiedniego języka form, metod pracy warsztatowej.

W moich pracach stosuję wiele cytatów z minionych epok i stylów w sztuce, wykorzystuję motywy znane w ornamentyce stosowanej już od epoki brązu, takie jak paski, jodełki, szlaczki, sznurki, plecionki, multiplikacje prostych brył geometrycznych, starożytny meander, szachownicę, kratkę, elementy zaczerpnięte z cesarskich imperiów, ze stylu empire, a także zapożyczam przedstawienia figuralne, statki, balony, zwierzęta, postacie. Sięgam również do komercyjnych znaków firmowych funkcjonujących w powszednim obiegu współczesnego świata, jako nowej symboliki, która stała się znakiem prestiżu, bogactwa, sukcesu, a którą zestawiam z formami zakorzenionymi głęboko w tradycji malarstwa, jak na przykład mapa świata. Wszystkie te elementy umieszczam na powierzchni pofalowanej, udrapowanej tkaniny, tak by uzyskać efekt jak największej jej przestrzenności, uwypuklam przez laserunki ciepłe i zimne te fragmenty, które chcę wydobyć bliżej widza a cofam te, które chcę odsunąć w głąb kompozycji, z dala od pierwszego planu. Reżyseruję w ten sposób sceniczny teatr form, uzyskując górzyste ukształtowanie powierzchni płótna. Ta iluzja przestrzeni jest także sposobem na ukazanie nie tylko efektu 3D, ale także dynamiki przedstawienia i kompozycji, będących nieodzowną często składową symboliki, którą chcę przekazać. Motywy zestawiam dowolnie, stylizuję kompozycję, by była nośnikiem merytorycznym treści mojego przekazu, który dotyczy kondycji międzyludzkich relacji. Stąd na moich obrazach istnieją pojedyncze chusty, ale także całe grupy, najczęściej jednak pary. Ważna jest dla mnie możliwość szerokiej i uniwersalnej interpretacji moich obrazów przez odbiorcę, dlatego sięgam po wiele wątków kulturowych i motywów obyczajowych.

Nie są to chusty tylko religijne, etniczne, czy dekoracyjne. Mieszam je ze sobą, ponieważ w globalnej kulturze świata, w której żyję, wszystko już w dużym stopniu zostało zunifikowane. Podróżując po Chinach nie zaobserwujemy współczesnej architektury nawiązującej do tradycyjnej formy pagody, żeby zakosztować wyselekcjonowanych dań tradycyjnej kuchni z danego regionu nie musimy udawać się w daleką podróż, bo mamy wszystko w bliskim zasięgu. Dlatego zupełnie dowolnie i świadomie zestawiam obok siebie formy i motywy różnych rodzajów tkanin. Temat mojej pracy jest dla mnie istotny także z powodów, peryferyjnych dla samego malarstwa, socjologicznych, próbuję poruszać aspekty nierówności społecznych, problemy polityczne. Motywami pobocznymi tej pracy są także przemyslenia o naturze czysto feministycznej. Wszystkie te problemy, zagadnienia, idee kryją się dla mnie pod powierzchnią tej rozfalowanej, poruszonej wiatrem powierzchni materii, malowanej jednak i której namalowanie staje się moim kolejnym rozdziałem dotyczącym

samej istoty procesu malarskiego. Tym samym zastanawiam się czym jest martwa natura i jaka jest jej rola, znaczenia w tradycji i współcześnie w malarstwie światowym?

Wnioski końcowe

Stworzyłam cykl obrazów, który jest zapowiedzią wielu możliwości, jakie rozpościera przede mną ten temat. Starłam się w mojej pracy poprzez symbolikę kompozycyjnych układów chust, zawrzeć te najbardziej uniwersalne wątki, takie jak miłość, odrzucenie, wykluczenie, zazdrość, kłamstwo, ból, samotność, otwarcie na drugiego człowieka, ale szerokość obszaru tematycznego za każdym razem kierowała mnie w coraz to dalsze rejony interpretacji tego tematu. Wydaje się, że takie odejście od głównej i obranej trasy może być najciekawsze w pracy twórczej malarza, bo ciągle za zakrętem czeka jednak coś niesamowicie ciekawego, nieodgadniętego... Przewiduję w przyszłości kontynuację wyselekcjonowanych zagadnień, które mnie w trakcie pracy nad tym cyklem zafascynowały, natomiast zatracając się w nich zamierzam znacznie zawęzić obszar obserwacji i stawianych pytań.

ACADEMY OF FINE ARTS IN WARSAW – FACULTY OF PAINTING

Doctoral dissertation written under guidance of professor Stanisław Baj

Author: Agnieszka Żak-Bielowa

Title: Shawl and ornament vs. culture and tradition

Research methodology

The main aspect which I have taken into consideration, both in my theoretical dissertation and in my cycle of paintings, is researching the existence of shawls in cultures, traditions and religions of diverse countries – due to their location, ethnology and history. Shawls, because of the presence of various ornaments or its lack, carry cultural information, present specific encryption or culture code. One of the questions of my dissertation is identifying and arranging the most characteristic ornaments that have ever been used in the history of the world civilisation.

Research goals, main hypothesis, description of research methodology

The goal of my research is the cognitive process which I always go through while identifying the thematic area my creative painting process will concern. I have always been interested in human division and since – obviously – there is an indefinite number of categories of differences, in my dissertation I have decided to focus on elements that are mutual, seen as sets and subsets. Examples presented in this thesis are selective because it would be impossible to present samples from all ethnological output of the world in one publication.

My dissertation is a subjective and selective insight – or attempt to attract attention to diversity of human nature through the form of a matter. Simultaneously, what have always interested me in painting workshop itself is the plastic variety of patterns and ornaments. The geometrisation of presentation itself, every kind of simplification, symbolic and synthetic. Illustrating the reality by presenting a flat sign or space illusion, introducing symbols into image, as well as postmodern references, referrals to masters of the history of art.

What really matters to me is the topic, important as motivation for work and as an answer to the most important question every contemporary artist should ask themselves which is – “why am I doing this?”.

Next step is choosing the appropriate language of forms and workshop methods. In my works I use many references to past epochs and styles in art, I employ themes known in applied ornamentation since the Bronze Age, including stripes, herringbone, trims, cords, braids, multiplication of simple solid figures, meander, check, chequerboard, elements taken from Ancient Rome and also from the Empire style. Moreover, I adopt figural representation, ships, balloons, animals and beings. Furthermore, I reach to commercial trademarks present in the modern material world that are seen as a new capitalist imagery which has become the symbol of prestige, affluence and success. In my thesis I confront this capitalist imagery with the forms deeply rooted in the tradition of painting.

To achieve the effect of maximal spatiality, I put all these elements on a wavy surface of draped cloth, I use warm and cold glaze to bring out those fragments that I want to be closer to the viewer and to draw back those which I intend to place deeper in the composition, far from the foreground. That is how I direct the theatre of forms, obtaining elevated surface of the canvas.

This illusion of space is a way to present not only the 3D effect, but also the dynamics of presentation and composition which are an integral, and often constituent, part of the imagery I want to convey. I arrange those themes in a random manner, I design the composition to carry my substantive message that concerns the condition of human division. Hence, my pictures represent not only single shawls, but also groups of shawls or – what is the most frequent – pairs of shawls. Giving the viewers of my paintings a vast possibility of interpretation is crucial to me, therefore I assume a wide range of perception and reception.

Those shawls are not only religious, ethnic or decorative, I combine them because in the global culture of the world, where I live, everything has been universalised long time ago. Travelling across China we will not observe modern contemporary architecture referring to the traditional form of a pagoda, to taste selected dishes of a region's traditional cuisine we do not need to travel far, since we have everything within a reach of our agglomeration. Hence, totally arbitrarily and consciously, I combine forms and themes of different kinds of cloth. The topic of my work is likewise important to me because of sociological reasons (peripheral to painting itself) since I present the aspect of social inequity and political issues. However, purely feminist reflections are collateral part of this dissertation too.

All these problems, questions and ideas are hidden under the surface of wavy, toughed by the wind form of a matter and painting the aforementioned becomes another chapter regarding the painting process itself. What is still life and what is its role in the tradition of world painting?

Final conclusions

I have created a cycle of paintings which is just the tip of the iceberg of possibilities offered me by the chosen topic. Through the imagery of compositional layouts of shawls, I tried to include in my work the most universal values, including love, rejection, exclusion, jealousy, falsehood, pain, loneliness, openness to another person. This thematic area covers a wide range of aspects which was directing me towards further, consecutive possibilities of interpreting the topic and I believe that such swerving can be the most interesting part of the work of an artist painter because around the bend there might still be something incredibly interesting and mysterious... In the future, I think I will continue my work on selected issues which have fascinated me while working on this cycle. However, devoting myself to chosen aspects I intend to limit and restrict the area of observation and queries to be raised.